

Men kim?! .

Category: Kitapcy, Psihologiya, Sözler

написано kitapcy | 21 января, 2025

Men kim?! . SEN NIÇIK GUDRAT, ADAMZAT?! .

► MEN KIM?! .

"Özgäniň häsiýetine pikir bere-bere
öz häsiýetiňi düzet"

Köneler "Sypatyň ak bolmagy ýedi aýby gizlär" diýipdir. Ýagşy adam. Ýaramaz adam. Bütin ömrümizi bir ýerde bolsak-da, adamlar bilen gürleşip ötürýärис. Kimdir biri bilen ylalaşýarys, başga birine garşy çykan bolýarys, birine guwanýarys, ýene-de birine gözümüz gidýär, şeýde-şeýde ömrümizi ötürýärис. Kimdir biri ýakymsız täsir galdyrsa, ony ýaramaz adamlaryň hataryna goşýarys. Köpler hakykatçyl, tutanýerli, göreniniň gözüne seredip, oña kemini aýdyp bilýäni halaýarlar. Sypjyk, peýdasyz, köp zadyň änigine-şänigine ýetip bilýänler hem köpüň hatarynda "gowulara" geçip bilýär.

Bal arysy 1 kg bal ýygnamak üçin 5 mln güle gonmaly bolýar, 430 müň km ýol geçýär. Bu menzil Ýer bilen Aýyň aralygyna barabardyr. Ynsanam özünde oñat adamkärçilik häsiýetlerini jemlemek üçin, gül gunçasyna çalymdaş, bal nygmatly myhmansöýer hojalyklara gonmaly bolýar.

Adam dogulýar. Onuň elinde aýnasy ýok. Ol öz artykmaçlygynam,

kemçiliginem tōweregindäkileriň synlaýşyndan hem sylaýşyndan anyklaýar. Adam beýlekiler bilen özünü deñäp, diňe olary däl, özünü tanaýar. Bir adamdan beýleki bir adama paýhas, asylllylyk geçýär, birinden danalyk, ýene birinden hoşgylawlylyk, sadalyk, göwnaçyklyk, pæklik geçýär. Adam adamdan öwrenibem bilýär, iribem.

Kä halatda hemme zat "ýürege düşýär", adamlaryň özünü alyp barşam, goh-galmagallaram, gürrüňlerem, reňklerem, ýagtylygam, garaňkylygam göwnüni çökerýär, kalbyňa-da boşluk aralaşdyrýar. Bu wagtlaýynça, emeli "goranyş özboluşlylygy". Riçard Bard atly bir ýigit 1938-nji ýylda Antarktidada 6 aýlap buzluklaryň arasynda adam-garasz, dym-dyrslyk ýerde ýaşap görmek isläpdir. Goham-galmagalám, adamam, jandaram, reňkem ýok. Töwerek ak gar. Radio-telewizoram, gazet-žurnalam ýok, işe-de howlukanok, hiç kim gyssanogam. Haçan ýatsa – ýatýar, tursa – turýar. Han özi, soltan özi. Wagt geçirýär, basym bu zatlaryň bary ony irizýär. Pikiri barha az söz talap edip ugraýar, uzak günem dymmaklyk bilen geçirýär. Bu bolsa göwün bozulmaklyga alyp barýar, häsiýeti üýgtäp ugraýar. Riçard ýekelige çydaman, yzyna gaýdyp gelmäge mejbur bolýar.

Nemes filosofy Fridrih Nisse: "Hiç kim ýeke däldir, ol öz-özi bilen ikidir" diýýär. Dogrudan-da, başa iş düşende her kim pikir edip, ilkinji nobatda öz-özi bilen geňeşýär.

Amerikan alymy Maýk Rozenberg bolsa adama 6 sany "men, ýagny öz-özüň" bolýandygyny ýaňzydýar:

- 1). Hakyky men – öz bolşum;
- 2). Ösýän men – bolasym gelýän men.
- 3). Nusga men – käbir zatlarymy üýtgetsem;
- 4). Üýtgeýän men – dürli ýagdaýa görä öwsüp duran men;
- 5). Ýgyndy men – ilden alan häsiýetlerim;
- 6). Görkezme men – özumi başgaça görkezmäge çalyşýan (sypaýyçylykly men).

Adam pahyr hemise tarypa, öwgä, berekella, hoş söze, maslahata mätäç. Leongard atly lukman adam häsiýetini üýtgeýşine görä sypatlandyrýar. Adamynyň häsiýetiniň hem pagta ýada başga

ösümlikler ýaly sorty-hili bolýar. Ol adam häsiýetiňi şeýle toparlara bölýär:

- ♣ Birinji sypat ~ "Tomaşabazlar".

Bu häsiýetli adamlar özlerinde töweregindäkileriň hemiše bir artykmaçlyk, üýtgeşiklik duýmaklaryny isleyärler. Öz bähbitleri üçin ýalan sözlemäni, utançsyzlygy hiç zatça-da görmezärler. Olar daşyndan göräýmäge, gaty şadyýan, ýüzünü-gözünü güldürüp, ellerini hereketlendirip gürleýärler, adamlaryň içine-daşyna geçip barýarlar.

- ♣ Ikinji sypat ~ "Takykçyllar"

Oňat tertip-düzgünli, takykçyl adamlar. İşini gaty takyk ýerine ýetirýärler. Öz diýenli, kişiä gulak asmaýarlar. Akýürekli. Yerine ýetirijilik, seresaplylyk olaryň hemrasy.

- ♣ Üçünji sypat ~ "Doňaklar"

Bu topardaky adamlar kine saklaýanlar, ar almak maksatlylar hem-de öýkelekler. Olar sähel zady göwne alyp, ýürekde kituw saklap gezýärler. Öz-özlerine hormat goýýarlar. Welilik satýarlar. Töweregindäkilerden gaty talabediji, sähelçe üstünlik gazanaýsalar, ulumsylyk edýärler. "Seni ýokary göteren eller seni aşak hem düşürip biler" – diýen sözler olara erteki kysmy bir zat bolup eşidilýär. Köpcülikden gaça durmaga çalyşýarlar. Öwünjeň, özlerine gaty ynamly.

- ♣ Dördünji sypat ~ "Dolup-daşýanar".

Dolup-daşýanlar çakdanaşa gaharjaň bolýarlar, özlerine erk edip bilmeýänligi bilen tapawutlanýarlar. Gödek. Başa düşen iş barada oýlanyşmazdan hereket edýärler. Pýancylyk – serhoşlyk olaryň hemiše ýarany.

- ♣ Bäsinji sypat ~ "Howlukmaçlar".

Bu häsiýetdäkiler hiç haçan gaýgylanmaýarlar. Hemiše howlukmaç, ýetişip bilmän geçýärler. Kellelerinde gaty köp oý-

pikir. İş edende esasy ýerine ýetirmeli zadyna az üns berip, ünsüni başga zada sowýarlar, netijede, esasy iş sowuk-sala ýerine ýetirilip, işde üstünlik gazanyp bilmeýärler. Abraýam şoňa göräräk bolýar. Ýogsam olaryň döredijilik ukyby ýokary derejede ösyär.

♣ Altynjy sypat ~ "Göwni çökgünler"

Asylly adamlar. Ýone olaryň hemiše yüzleriniň gamaşyp durandygyny ýatdan çykarmaly däl. Töweregindäkilerden hem, özlerinden hem närazy. Az gürleýärler. Gürleýänleri hem halap baranoklar. Gamgynlyk, göwniçökgünlik olary tapdan gaçyrýar. Durmuşyň gamgyn ýatlamalarynda pikirleri jemlenen.

♣ Yedinji sypat ~ "Dürli öwüsýänler"

Dürli öwüsýänler – diýilýän häsiýetdäkileriň özlerini alyp barşy bir kadada saklanmaýar. Ýygy-ýygydan üýtgeýär. Şadyýanlyk göwnüçökgünlik bilen gezekleşýär.

Ýokarda agzalyp geçen toparlardan başga adamlar pikir çeşmesi boýunça daşgynlar we içginler diýlen uly toparlara bölünýärler.

♣ "Daşgynlar":

Hemiše gözlegdäki adamlar. Täzeligiň tarapdarlary. Köpcülik bilen bolmany gowy görýärler. Kini, telewideniýe, radio olarda uly gyzyklanma döredýär. Başgalaryň täsirine uýárlar.

♣ "Içginler":

Bu häsiýetli adamlary daşardaky wakalar gyzyklandyrmaýar. Öz pikirleriçe netije çykarýarlar. "Içki dünýäsi" bilen ýasaýarlar. Teklip girizmäge, oýlap tapmaga ukyply. Matematika, küst olarda uly höweslenme döredýär.

♣ Aslynda häsiýet näme?

HÄSIÝET ~ adamyň dogabitdi we adaty durmuş şartlarından özünde

jemlän erki we duýgusy. Özünü alyp barşy. Adam häsiýeti, adamyň rehimliliği, adalatlylygy, nebsi, şöhratparazlygy, erk-duýgusynyň çuňlugy, durnuklylygy, gowşaklygy; durmuşdan ugur alşy, bilimi-düşünjesi, maksada okgunlylygy we beýleki hereketleri bilen kesgitlenýär. Adam öz ykbalyny öz hereketi bilen kesgitleyär. Bu pikire köpleriň "ykbal adamynyň maňlaýyna ýazylandyr" ~ diýip, garşy çykmaklarım mümkün. Geliň, mysala ýüzleneliň. Mysal üçin, akyl-paýhasymyzda "maňlaýymyzda" dutar çalmaklyga pikirimiz bar, aýdalyň şol maňlaýmyza ýazylanmışyn. Eger-de ellerimiz herekete gelip, dutar çalyş tärlerini öwrenmesek, bizden sazanda çykmaç. Maňlaýmyza ýazylan bolsa, ýazylan ýerinde galar, ykbalymyz çüwmez. Şonuň üçinem adam häsiýetini özünde dogabitdi bar zatlardan we soñundan öwrenen zatlaryndan özi döreýär.

Amanmyrat ALLAKOW,
psihiatr lukman. Psihologiyá